

Rizika zvýšené koncentrace mykotoxinů – aktuální situace

inzerce

Mykotoxiny tvoří početnou skupinu toxických sekundárních metabolitů některých druhů plísní. Jsou produkovány různými druhy vláknitých hub v období před sklizní, v jejím průběhu i během následného uskladnění surovin a krmiv. Společným jmenovatelem pro tuto strukturně rozličnou skupinu nízkomolekulárních látek různého původu je jejich toxický charakter. Mykotoxiny mohou vyvolat chronickou i akutní intoxikaci u zvířat i lidí. Vzhledem k silné toxicitě, diverzitě toxických účinků a vzájemnému synergickému působení jsou mykotoxiny považovány za látky nebezpečné pro konzumenty kontaminovaných krmiv a potravin.

Dopady na organismus zvířat

Toxické vlastnosti mykotoxinů jsou dány jejich chemickou strukturou a fyzikálně-chemickými vlastnostmi. Působení každé skupiny mykotoxinů je specifické a jen zřídka se kryje s účinky ostatních. Navíc tolerance je u jednotlivých živočišných druhů různá. Přesto je možné nalézt určité společné rysy, které lze brát jako obecný důsledek intoxikace u hospodářských zvířat.

Mezi základní projevy intoxikace patří:

- snížení příjmu krmiva,
- zhoršení užitkovosti a konverze krmiva,
- oslabení imunitního systému, snížená odolnost organismu vůči infekčním onemocněním,
- chronické zánětlivé reakce,
- při dlouhodobé expozici vysokým hladinám mykotoxinů může docházet i k úhynu,
- patologické změny na orgánech (GIT, urogenitální trakt, játra, CNS, pohlavní orgány a další),
- mutagenní, kancerogenní nebo teratogenní účinky,

- kumulace v živočišných produktech (čímž dochází k přenosu rizika výskytu mykotoxinů dále v potravním řetězci).

Včasně odhalení příčiny onemocnění u intoxikovaných zvířat bývá někdy znesnadněno nespecifickými klinickými projevy mykotoxikózy. Mnohokrát pak dochází k překrytí symptomů sekundárně indukovanými chorobami.

Mykotoxiny produkované mikromycetami rodu *Fusarium* spp.

Zástupci rodu *Fusarium*, jakožto významní a rozšíření producenti mykotoxinů, jsou známi pro svůj negativní dopad na zdravotní stav a celkovou užitkovost zvířat. Vedle klinických projevů akutních mykotoxikóz dochází především k výraznému zhoršení konverze krmiva, snížení příjmu krmiva a v důsledku těchto faktorů i k podstatnému snížení přírůstků hmotnosti. Doposud bylo identifikováno více než 100 různých mykotoxinů produkovaných *Fusarium* spp. Za hlavní zdroje kontaminace jak surovin, tak krmiv a také potravin jsou brány především

mykotoxiny tří skupin: trichotheceny, fumonisiny a laktonový derivát zearalenon.

Trichotheceny

Mezi trichotheceny skupiny A patří například v evropských podmínkách značně rozšířený T-2 toxin, jeho derivát HT-2 toxin, neosolaniol a diacetoxyscirpenol (DAS). Řada B zahrnuje například deoxynivalenol (DON), nivalenol a fusarenon X.

Trichotheceny vykazují dermatotoxickou aktivitu a již při pouhém kontaktu s kůží či slizničním epitelem mohou vyvolat nekrotické léze. Léze na pokožce prasat byly zaznamenány po expozici prachu s obsahem T-2 toxinu, nekrotické léze v horní části GIT byly pozorovány u kuřecích brojlerů konzumujících T-2 toxin nebo DAS. Důsledkem toho došlo k výraznému snížení spotřeby krmiva a potažmo i zhoršení užitkovosti. Expozice DON vyvolává především snížení příjmu krmiva, a přestože je méně agresivní než T-2 toxin i vznik gastrointestinálních lézí. Trichotheceny jsou rychle resorbovány z GIT a intenzivně metabolizovány v játrech, kde také dochází k jejich částečné deepoxidaci. Přesto však dochází k uvolňování epoxidů, které pak ovlivňují základní buněčné funkce, jako je například proteosyntéza.

Zearalenon

Zearalenon je méně toxický než některé jiné mykotoxiny, neboť jeho intoxikace nevyvolává akutní klinické příznaky toxicity. Hlavní účinek je chronický a spočívá v estrogenním působení molekuly ZEA. Přítomnost ZEA byla zaznamenána v kukuřici a dalších obilninách, způsobuje syndromy hy-

perestrogenismu u prasat, hovězího dobytka a drůbeže.

Projevy hyperestrogenismu se mohou vyvíjet od čtyř do sedmi dní po konzumaci kontaminovaného krmiva a mizí během 3–4 týdnů od ukončení příjmu. Nedospělé prasničky vykazují mnohem intenzivnější hyperestrogenní symptomy než prasnice, charakteristickým projevem je zduření vnějších pohlavních orgánů. Klinické příznaky zahrnují hyperémii, edematická rodidla s kalným vaginálním výtokem, zvětšené mléčné žlázy, hypertrofii struků a v těžkých případech vaginální a rektální prolaps (vyhřeznutí), atrofii tkáně varlat. ZEA a jeho deriváty jsou přenášeny i do mléka krav krměných kontaminovanými krmivy.

Další toxické látky

Toxických látek, se kterými se v chovech hospodářských zvířat setkáváme, je mnoho a v posledních letech jsou čím dál častěji zmiňovány tzv. endotoxiny, které jsou součástí gram-negativních bakterií. Problematika endotoxinů je úzce spojená s nadužíváním antibiotik v chovech zvířat. V České republice je snaha o snižování používání antibiotik rok od roku větší, ale stále se jedná o velmi aktuální téma. Ve státech mimo EU (zejména v USA) je vyšší užívání antibiotik na denním pořádku a je potřeba se zamyslet nad důsledky takového jednání. S rostoucí světovou populací roste i potřeba produkce živočišných potravin a tu je třeba zajišťovat trvale udržitelnými postupy.

Stav v ČR

Firma ADDICOO GROUP zajišťuje analýzy v rámci celé ČR na mykotoxiny nejen objemných krmiv, ale také

Přehled hladin mykotoxinů u některých krmných komponentů v ČR za období 1. 1. – 10. 10. 2023

	Počet vzorků	Průměr	Max. hodnota	% pozitivních
Obilniny (2023)	266			
DON	136	308	1 500	52
ZEA	95	51	308	22
T-2 toxin	35	68	210	40
Kukuřice – zrno (2022)	85			
DON	38	1 004	6 290	100
ZEA	30	170	952	63
T-2 toxin	17	29	152	41
Kukuřice – siláž (2022)	301			
DON	106	1 298	2 840	100
ZEA	97	179	724	98
T-2 toxin	98	95	440	94

Sněť kukuřičná (*Ustilago maydis*)

obilnin a dalších krmných komponent. Letošní sklizeň obilnin byla opět specifická. Ječmeny se u nás stihly sklídit ještě za relativně dobrých podmínek, tudíž i z pohledu mykotoxinů nebyly zjištěny vysoké hladiny. U pšenice už podmínky sklizně byly horší. Pšenice je tedy spíše v krmné kvalitě, takže té potravinářské bude letos daleko méně. I hladiny mykotoxinů se u pšenice pohybují ve vyšších hodnotách. Velkým strašákem pro některé podniky je v letošním roce masivní výskyt

sněti kukuřičné, o jejíž toxicitě se vede řada diskusí. Houba, která produkuje sněť, je zároveň producentem dalších sekundárních metabolitů (alkaloidů aj.), které mohou vést např. k poruchám nervového systému. Dále je zde možný synergismus s některými druhy mykotoxinů, takže je nasnadě určitá opatrnost, zejména co se týče zdraví zvířat i lidí.

Čím dál častěji se také setkáváme se zavlečením mykotoxinů při dovozu obilí a jiných krmných komponent ze zahraničí. Proto je velmi důležité dbát na biosekuritu jednotlivých krmných surovin a řešit nejen cenu, ale také jejich bezpečnost jak pro zvířata, tak pro konečného spotřebitele.

Strategie firmy ADDICOO GROUP

Na základě výsledků rozborů ze surovin a kompletních krmiv navrhuje firma opatření ke snížení negativního dopadu mykotoxinů na zdraví a užitkovost zvířat. Vždy je nejlepší variantou řešit problémy s mykotoxiny preventivně než se pak potýkat se zdravotními obtížemi, které stojí podnik mnohem více, a to nejen na

veterinárních nákladech, ale zejména na snížené užitkovosti zvířat. Proto firma ADDICOO doporučuje zařazení přípravku Fortisorb® Phyto. Jako základní látku určenou k prevenci negativního působení mykotoxinů obsahuje přípravek Fortisorb® Phyto purifikovaný a aktivovaný jííl, který byl vědecky a dlouhodobým používáním provozně ověřen jako účinný v prevenci toxických účinků především zearalenonu, T-2 toxinu, fumonisinu a deoxynivalenolu, ale také již zmiňovaných endotoxinů. Většina toxických látek je detoxikována v játrech, proto jejich ochrana je pro zdraví zvířat zásadní. Z tohoto důvodu je Fortisorb® Phyto doplněn fyto-genními látkami s hepatoprotektivním a protizánětlivým účinkem. Další složkou přípravku jsou deriváty buněčných stěn kvasinek, které fungují jako přírodní imunostimulátory. Firma také dbá na neustálé vzdělávání svých zaměstnanců a posouvání vlastních výrobků směrem kupředu. Proto se její zástupci ve dnech 10.–11. 10. 2023 zúčastnili celosvětového mykotoxinového fóra (The World Mycotoxin Forum) v belgických Antverpách, kde načerpali spoustu nových infor-

mací a získali aktuální náhled do problematiky mykotoxinů.

Závěr

Monogastrická zvířata patří mezi nejcitlivější hospodářská zvířata vůči mykotoxinům i endotoxinům, kvůli čemuž pak v chovech dochází k obrovským ekonomickým ztrátám. Z tohoto důvodu je vhodné kontrolovat jejich výskyt v krmných surovinách a v případě zvýšených koncentrací zařadit účinný přípravek pro jejich eliminaci. I za předpokladu, že jsou dodrženy všechny doporučované preventivní postupy v průběhu zpracování krmných komponent nelze zabránit expozici hospodářských zvířat mykotoxinům. Proto je potřeba soubor preventivních opatření vždy kombinovat s vhodným řešením eliminace toxinu z vlastní krmné směsi či zaživacího traktu zvířat. Jako nejvhodnější řešení se v současné době ukazuje uplatnění systému ochrany a kontroly s využitím adsorbentů mykotoxinů zpracovaných do krmných dávek zvířat.

**Ing. Kateřina Mrvová,
Ing. Jaromír Stryk
ADDICOO GROUP s. r. o.**

ADDICOO
Additives & Cooperation

Fortisorb®

ÚČINNÁ OCHRANA PŘED MYKOTOXINY

Efektivní vazba mykotoxinů a endotoxinů

Ochrana a regenerace jater

Podpora imunity

AŽ

99%

ADSORPCE TOXINŮ
OBSAŽENÝCH V KRMIVECH

zearalenon ▪ T-2 toxin ▪ DON ▪ fumonisin ▪ ochratoxin

www.addicoo.com